

BEOS-2395/25
TRYB PILNY

Warszawa, 18 listopada 2025 r.

Do druku nr 1945

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. *SPS-III.020.356.11.2025*

Data wpływu *18. 11. 2025*

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie oceny skutków regulacji poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (druk sejmowy nr 1945)

Na podstawie art. 34 ust. 9a uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r.
– Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.)
sporządza się następującą opinię:

I. Problem, który zamierzają rozwiązać Wnioskodawcy

Z deklarowanych skutków regulacji (dalej: DSR) wynika, że podstawowym problemem, którego rozwiązaniu ma służyć proponowana ustawa, jest niewystarczający zakres regulacji odnośnie do przypadków, w których nauczyciele powinni zachować prawo do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe. Zdaniem Wnioskodawców regulacje dotyczące wynagradzania nauczycieli za godziny nadwymiarowe, które weszły w życie z dniem 1 września 2025 r., nie zapewniły wszystkim nauczycielom pełnych gwarancji w tym obszarze.

Wnioskodawcy zwracają również uwagę, że w obecnym stanie prawnym wątpliwości nasuwają kwestie: 1) przydzielania nauczycielowi pozostającemu w gotowości do pracy do realizacji w tym czasie innych zadań; 2) obniżania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć (pensum) nauczyciela na potrzeby ustalenia wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe; 3) przydzielania nauczycielowi realizacji godzin doraźnych zastępstw zamiast zaplanowanych godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

II. Rozwiązanie rekomendowane przez Wnioskodawców

Wnioskodawcy zaproponowali nowelizację ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r.
– Karta Nauczyciela ¹ (dalej „ustawa”). Proponowane zmiany dotyczą w szczególności wynagrodzenia nauczycieli za pracę w godzinach

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 986, ze zm.

ponadwymiarowych. Zgodnie ze zmienianym art. 35 ust. 3e ustawy wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe będzie przysługiwało również w przypadku, gdy niezrealizowanie przez nauczyciela przydzielonych godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych nastąpiło z przyczyn nie dotyczących nauczyciela, który był gotów do realizacji tych zajęć. Wówczas nauczycielowi będzie można przydzielić do realizacji (w czasie, w którym zostały zaplanowane godziny zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych) zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze lub wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy.

Proponowana zmiana art. 35 ust. 3f ustawy dotyczy wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe w tygodniach, w których przypadają dni usprawiedliwionej nieobecności w pracy nauczyciela, dni ustawowo wolne od pracy lub dni, w których dla nauczyciela nie zaplanowano zajęć, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 1 ustawy, oraz w tygodniach w danym miesiącu, w których zajęcia rozpoczynają się lub kończą w trakcie tygodnia. Zgodnie z proponowaną zmianą za podstawę ustalenia liczby godzin ponadwymiarowych w wymienionych przypadkach przyjmuje się tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć określony w art. 42 ust. 3 ustawy lub ustalony na podstawie art. 42 ust. 4a albo 7 ustawy albo obniżony na podstawie art. 42 ust. 6 ustawy, pomniejszony o 1/5 tego wymiaru lub 1/4, gdy dla nauczyciela ustalono czterodniowy tydzień pracy, za każdy dzień usprawiedliwionej nieobecności w pracy, dzień ustawowo wolny od pracy, dzień, w którym dla nauczyciela nie zaplanowano zajęć, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 1 ustawy, lub dzień w danym tygodniu, który przypada w innym miesiącu. Liczba godzin ponadwymiarowych, za które przysługiwałoby wynagrodzenie w takim tygodniu, nie będzie mogła przekroczyć liczby godzin ponadwymiarowych przydzielonych nauczycielowi.

Zgodnie ze zmienianym art. 42 ust. 2cb ustawy godziny doraźnych zastępstw będzie można realizować w czasie, w którym zostały zaplanowane do realizacji przez nauczyciela zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, w przypadku gdy z przyczyn dotyczących szkoły w danym dniu nauczyciel nie mógłby zrealizować zajęć wynikających z obowiązującego go tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć lub przydzielonych godzin ponadwymiarowych. W takim przypadku nauczyciel będzie realizował godziny doraźnych zastępstw w ramach wynagrodzenia, jakie przysługuje mu za zaplanowane zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze.

Art. 2 projektu zawiera przepis przejściowy, na podstawie którego zmieniany art. 35 ust. 3e i 3f ustawy będzie miał zastosowanie do ustalania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe przypadające do realizacji począwszy od dnia wejścia w życie nowelizacji.

Proponowana ustawa ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.

III. Inne rozwiązania rozważane przez Wnioskodawców

Wnioskodawcy nie rozważali alternatywnych rozwiązań, ponieważ uznali, że nie jest możliwe zapewnienie celu regulacji w inny sposób niż przez zmianę ustawy.

IV. Rozwiązania przyjmowane w innych państwach, w szczególności państwach członkowskich OECD/UE

W poniższej analizie porównawczej przedstawiono rozwiązania dotyczące organizacji czasu pracy nauczycieli, zasad rozliczania godzin ponadwymiarowych oraz sposobów realizacji zastępstw w wybranych państwach europejskich. Dobór państw – Czech, Francji, Finlandii oraz Irlandii – został dokonany tak, aby wskazać odmienne rozwiązania regulacyjne funkcjonujące w Europie. Czechy reprezentują model oparty na kodeksie pracy i szczegółowej ustawie sektorowej, Francja – system służby cywilnej i precyzyjnie określone mechanizmy pracy ponadwymiarowej, Finlandia – model, w którym kluczową rolę odgrywają układy zbiorowe, natomiast Irlandia prezentuje system, w którym część obowiązków i obciążeń czasowych wynika z praktyki zawodowej i autonomii szkół.

W **Czechach** przepisy dotyczące wynagrodzenia za nadgodziny i dodatków za wykonywanie dodatkowych obowiązków wynikają z Kodeksu pracy² oraz ustawy o pracownikach pedagogicznych³. Obecny system wynagrodzeń rozróżnia „bezpośrednie działania dydaktyczne”, rozumiane jako zajęcia, w których nauczyciel bezpośrednio oddziałuje na ucznia (np. prowadzi lekcje), oraz „prace związane z bezpośrednią działalnością pedagogiczną”, do których należą m.in. opieka podczas wycieczek, przygotowanie zajęć czy prowadzenie dokumentacji. Liczbę godzin bezpośrednich działań dydaktycznych (pensum) w tygodniu ustala nauczycielowi dyrektor szkoły zgodnie z § 23 ustawy o pracownikach pedagogicznych. Prace związane z działalnością pedagogiczną stanowią o „różnicy” w stosunku do 40-godzinowego tygodniowego czasu pracy zgodnie z art. 93 Kodeksu pracy. Dyrektor szkoły może nałożyć na nauczyciela obowiązek wykonywania bezpośredniej działalności dydaktycznej w wymiarze wyższym niż ustalone tygodniowe pensum, jednak maksymalnie do 4 godzin tygodniowo. Jest to limit nadgodzin, które mogą być nauczycielowi nakazane jednostronnie. Każda godzina ponad ten limit może być z nauczycielem jedynie dobrowolnie uzgodniona. Godziny – zarówno te nakazane (do 4 tygodniowo), jak i te uzgodnione dodatkowo – stają się płatnymi godzinami nadliczbowymi, ale tylko pod warunkiem, że nauczyciel w danym tygodniu wykonał najpierw cały ustalony dla siebie tygodniowy zakres godzin bezpośredniej działalności dydaktycznej (pensum). Jeżeli ten warunek jest spełniony, każda dodatkowo przeprowadzona godzina podlega wynagrodzeniu w wysokości dwukrotności średniego wynagrodzenia godzinowego, zgodnie z art. 123 kodeksu pracy. Wyznaczane nadgodziny mogą mieć charakter stały lub ad hoc. Co do zasady nauczyciele powinni być o nich informowani z minimum trzydniowym wyprzedzeniem. Uprawnienie do wynagrodzenia za nadgodziny jest weryfikowane co miesiąc, ale rozliczenie nadgodzin odbywa się tygodniowo. Kwestia ustalenia, jaka działalność jest działalnością bezpośrednią jest przedmiotem interpretacji prawnej przygotowanej przez Ministerstwo Edukacji,

²²Zákon nr 262/2006 Sb. *Zákoník práce*, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262> [wszystkie źródła internetowe cytowane w niniejszej opinii zostały sprawdzone 17 XI 2025 r.].

³ Zákon č. 563/2004 Sb. *Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563?utm>.

Młodzieży i Sportu⁴, przedstawionej w postaci szeregu przykładów. Np. do działalności bezpośredniej nie zalicza się towarzyszenie klasie na wycieczce w muzeum, gdzie uczniowie oprowadzani są przez przewodnika. Natomiast za działalność bezpośrednią uznaje się sytuację, gdy nauczyciel sam prowadzi lekcję muzealną, choć w takim przypadku czas dojazdu do muzeum nie jest już wliczany do działalności bezpośredniej. Ponadto sama gotowość nauczyciela do bezpośredniej działalności dydaktycznej, która nie została zrealizowana (np. z powodu wyjazdu klasy), też nie jest wliczana do działalności bezpośredniej. Generalnie interpretacja stwierdza, że nadgodziny odnoszą się wyłącznie do bezpośredniej działalności pedagogicznej i to dopiero po wypełnieniu pensum. Oznacza to, że nawet wypracowane poza stałymi godzinami bezpośredniej działalności zajęcia nie będą uznane za nadgodziny, jeśli w danym tygodniu nauczyciel nie wypracuje pełnego pensum.

W Finlandii warunki zatrudnienia nauczycieli wszystkich poziomów i rodzajów edukacji są uzgadniane w ramach procesu negocjacji zbiorowych oraz na podstawie odpowiednich regulacji prawnych⁵. Umowy zbiorowe są zawierane między Związkiem Zawodowym Oświaty (OAJ) a organizacjami pracodawców i samorządami na okres od 1 roku do 3 lat. Prawie 95% nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin jest członkami Związku Zawodowego Oświaty, który reprezentuje nauczycieli zatrudnionych na wszystkich poziomach edukacyjnych – od placówek przedszkolnych do szkolnictwa wyższego. Większość godzin pracy nauczycieli opiera się na obowiązkowych godzinach lekcyjnych. Tygodniowa liczba godzin lekcyjnych (45 min.) uzależniona jest od poziomu edukacyjnego, typu placówki szkolnej oraz przedmiotu nauczania i wynosi od 16 do 24 godzin lekcyjnych (45-minutowych lekcji). W placówkach kształcenia zawodowego nauczycielom zazwyczaj przypisuje się roczny wymiar zajęć wynoszący 798 godzin lekcyjnych⁶. Oprócz realizacji procesu nauczania, do zadań nauczycieli należy planowanie zajęć oraz praca przed i po lekcjach. Ponadto integralną częścią pracy nauczyciela są zadania związane z rozwojem wewnętrznym szkoły oraz współpraca z innymi nauczycielami, rodzinami i innymi partnerami, takimi jak pracownicy służb pomocy uczniom, służb pomocy społecznej, lokalnej poradni rodzinnej, policji, czy środowisk biznesu. W układzie zbiorowym dla nauczycieli szkół podstawowych ustalono przydział 138 godzin lekcyjnych takiej pracy rocznie, a dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących – 119 godzin lekcyjnych. Typowe postanowienia układów zbiorowych⁷ dotyczące nadgodzin obejmują codzienne nadgodziny: pierwsze 2 godziny z 50% dodatkiem do wynagrodzenia, kolejne godziny ze 100% dodatkiem do wynagrodzenia oraz nadgodziny tygodniowe – godziny przekraczające limit tygodniowy określony w układzie zbiorowym są wynagradzane z 50% dodatkiem. Wiele z nich przewiduje możliwość zamiany dodatku na urlop.

⁴ Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu, Interpretacja prawna § 23 ustawy nr 563/2004 Sb. o pracownikach pedagogicznych, <https://msmt.gov.cz/dokumenty/pravni-vyklad-k-23-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich>.

⁵ Eurydice, Finland, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/finland/conditions-service-teachers-working-early-childhood-and-school-education>.

⁶ W niektórych obszarach kształcenia zawodowego stosuje się ogólny wymiar czasu pracy, oznacza to, że godziny poświęcone na nauczanie i inne działania są określone w ramach rocznego wymiaru 1500 godzin pracy.

⁷ <https://firmally.fi/en/how-do-collective-agreements-affect-working-hours-in-finland>.

We **Francji** nauczyciele zatrudnieni w publicznym systemie edukacji podstawowej i średniej posiadają status urzędnika państwowego⁸. W związku z powyższym podlegają ogólnym przepisom regulującym prawa i obowiązki urzędników państwowych (status służby cywilnej). Nauczyciele w prywatnych placówkach edukacyjnych działających na podstawie umowy nie są urzędnikami państwowymi, ale są pracownikami kontraktowymi służby cywilnej. We Francji, oprócz nauczycieli zatrudnionych w konkretnych placówkach, istnieje też korpus nauczycieli, którzy mogą być oddelegowywani do wybranych szkół, aby zapewnić zastępstwo za nauczyciela, który będzie dłużej nieobecny np. z powodów zdrowotnych. We francuskim systemie wynagradzania nauczycieli funkcjonują dwa główne mechanizmy dotyczące czasu pracy przekraczającego obowiązkowy wymiar dydaktyczny: 1) dodatkowe nadgodziny roczne – HSA (*heures supplémentaires annuelles*) i 2) rzeczywiste nadgodziny dodatkowe – HSE (*heures supplémentaires effectives*). HSA obejmują dodatkowe godziny zajęć wpisane do rocznego planu pracy nauczyciela i mają charakter stałego, rocznego zobowiązania. Natomiast HSE stanowią pojedyncze, incydentalne godziny przepracowane poza planem, najczęściej w formie zastępstw lub krótkotrwałych zadań dodatkowych. W każdej szkole przepisy muszą określać warunki wynagradzania nauczycieli za krótkoterminowe zastępstwa (do 15 dni) w granicach 5 dodatkowych godzin tygodniowo i ogółem 60 godzin w roku szkolnym. Podstawę prawną obu dodatków (HSA i HSE) stanowi przede wszystkim dekret nr 50-1253 z 6 października 1950 r.⁹, który określa sposób wyliczania stawek oraz zasady wynagradzania godzin ponadwymiarowych w szkołach publicznych drugiego stopnia. Stawka HSA wyliczana jest jako roczny ryczałt uwzględniający średnie wynagrodzenie nauczycieli w określonych stopniach awansu oraz liczbę obowiązkowych godzin dydaktycznych. Wynik dzielony jest na dziewięć równych rat miesięcznych, wypłacanych od października do czerwca. Redukcje stosuje się w przypadku nieobecności nauczyciela – zgodnie z regułą proporcjonalnego odliczenia 1/270 rocznej stawki HSA za każdy dzień nieobecności przypadający w okresie październik-czerwiec, chyba że nieobecność wynikała z przyczyn służbowych. Pełna utrata lub większe ograniczenie HSA dotyczy natomiast sytuacji długotrwałej niezdolności do pracy lub nieobecności nieusprawiedliwionej. Z kolei rzeczywiste nadgodziny dodatkowe (HSE) są wynagrodzeniem wyłącznie za faktycznie zrealizowaną godzinę ponadwymiarową. Stawka HSE wynika z przeliczenia HSA: stanowi ona 1/36 rocznej stawki HSA powiększonej o 25%. W ostatnich latach znaczenie HSA w strukturze wynagrodzeń nauczycieli wzrosło: według danych z roku szkolnego 2023-2024 aż 88% nauczycieli realizowało co najmniej jedną godzinę HSA tygodniowo, a średni roczny dodatek z tytułu HSA i HSE wyniósł około 3 220 EUR¹⁰. Jednocześnie udział HSE uległ zmniejszeniu, częściowo w związku

⁸ Eurydice, France, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurydice/france/conditions-service-teachers-working-early-childhood-and-school-education>.

⁹ Dekret nr 50-1253 z 6 października 1950 r. w sprawie stawek wynagradzania godzin ponadwymiarowych nauczycieli, *Décret n° 50-1253 du 6 octobre 1950*, <https://www.legifrance.gouv.fr/orf/id/JORFTEXT000000489039>.

¹⁰ Ministerstwo Edukacji Narodowej, Francja, <https://www.education.gouv.fr/les-heures-supplementaires-des-enseignants-des-etablissements-du-second-degre-en-2023-2024-450407?>.

z wprowadzeniem dobrowolnego programu Pakt Nauczycielski (*Pacte enseignant*), który przenosi część aktywności dodatkowych do systemu odrębnych misji.

W Irlandii nauczyciele szkół podstawowych są zobowiązani do prowadzenia zajęć przez 5 godzin i 40 minut dziennie, a szkoły podstawowe muszą być otwarte przez 183 dni w roku. Rzeczywisty czas pracy nauczycieli w ciągu roku wynosi 915 godzin¹¹. Nauczyciele szkół podstawowych nie mają obowiązku pozostawania na terenie szkoły po zakończeniu formalnego dnia szkolnego, z wyjątkiem sytuacji, gdy są zobowiązani do uczestniczenia w zajęciach dla całego personelu, których roczny wymiar wynosi 36 godzin. Ponadto niektórzy nauczyciele poświęcają różną, ale nieokreśloną ilość dodatkowego czasu poza formalnym dniem szkolnym na działania związane z pracą, w zależności od ich indywidualnych obowiązków – administracja, stanowiska kierownicze, przygotowanie zajęć, nieformalne kontakty z uczniami (gry, kluby), spotkania – zarówno na terenie szkoły, jak i poza nią. Na poziomie ponadpodstawowym godziny pracy nauczyciela wynikające z umowy są rozłożone na cały tydzień roboczy zgodnie z planem zajęć szkoły, a czas spędzany na terenie szkoły może się zmieniać z dnia na dzień. Przyjęto praktykę, zgodnie z którą czas spędzany na terenie szkoły nie musi mieć charakteru ciągłego w ciągu dnia. Szkoły ponadpodstawowe muszą być otwarte przez 179 dni w roku. Nauczyciele szkół ponadpodstawowych prowadzą około 775 godzin zajęć rocznie. Oprócz określenia dla nauczycieli wymaganej liczby godzin nauczania, nie ma żadnych przepisów regulujących dodatkowe obciążenia czasowe pracy nauczyciela, np. takich jak przygotowanie zajęć, ocenianie testów uczniów, udział w planowaniu szkolnym, pozalekcyjne zajęcia edukacyjne. Kwestie te pozostawia się do decyzji szkół i poszczególnych nauczycieli. Istnieje tradycja, zgodnie z którą nauczyciele, na zasadzie dobrowolności lub za niewielkie wynagrodzenie finansowe, poświęcają znaczną część czasu poza procesem kształcenia na organizację debat, gier, wydarzeń muzycznych, czy prowadzenie zajęć na świeżym powietrzu. Ze względu na brak szczegółowych warunków w umowach nauczycieli dotyczących jakichkolwiek działań innych niż określone godziny nauczania, administracja szkolna ma trudności z organizacją czasu¹².

V. Skutki prawne projektowanej ustawy

Przedłożone w projekcie rozwiązania mają, jak wskazano w uzasadnieniu projektu, zapewnić nauczycielom prawo do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe¹³ w szerszym zakresie niż obecnie. Ustawą z dnia 25 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw¹⁴ w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela¹⁵ (dalej także: KN) zostały

¹¹ Eurydice, Ireland, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurydice/ireland/conditions-service-teachers-working-early-childhood-and-school-education>.

¹² Ibidem.

¹³ Przez godzinę nadwymiarową rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych powyżej tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych (art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela).

¹⁴ Dz. U. poz. 1160.

¹⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 986, ze zm.

dodane nowe regulacje w zakresie wynagradzania nauczycieli za godziny nadwymiarowe. Przepisy te weszły w życie z dniem 1 września 2025 r. Co do zasady, zgodnie z treścią art. 35 ust. 3d KN, wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe przysługuje jedynie za przydzielone i zrealizowane godziny zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych. Wyjątkowo jednak, jak wskazano w treści ust. 3e tego przepisu, nauczyciel otrzymuje je również, jeśli w tym samym dniu zrealizował przydzielone godziny zajęć opiekuńczych lub wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów (o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 KN) albo jeśli niezrealizowanie przydzielonych godzin zajęć indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 20 ustawy – Prawo oświatowe¹⁶, nastąpiło z przyczyn nie dotyczących nauczyciela, a nauczyciel był gotów do realizacji tych zajęć. Rządowy projektodawca w uzasadnieniu do druku sejmowego nr 1472 podnosił, że pierwszy przypadek będzie dotyczył m.in. sytuacji, w których nauczyciel nie zrealizuje godzin nadwymiarowych, gdyż otrzyma polecenie np. sprawowania opieki na wycieczce szkolnej, zawodach sportowych lub imprezie szkolnej. Mimo że nauczyciel w dniu wycieczki szkolnej czy zawodów sportowych często pracuje o wiele dłużej niż gdyby realizował swoje stałe zajęcia, otrzymałby niższe wynagrodzenie niż gdyby prowadził zajęcia w szkole (jeżeli nie zachowałby prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe). W drugim przypadku projektodawca wskazywał, że realizowanie zajęć w miejscu pobytu dziecka lub ucznia często stanowi dodatkową uciążliwość dla nauczycieli związaną z koniecznością dojazdu do dziecka lub ucznia. Dzieci i uczniowie objęci indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym lub indywidualnym nauczaniem z uwagi na swój stan zdrowia częściej niż inni uczniowie nie są w stanie uczestniczyć w zajęciach. Jednak nie zawsze informacje o tym są wcześniej zgłaszane do szkoły i nauczyciel dowiaduje się o braku możliwości przeprowadzenia zajęć z dzieckiem lub uczniem dopiero po dotarciu do domu dziecka lub ucznia. Dlatego też zasadne jest, aby w przypadku tych zajęć nauczyciel zachowywał prawo do wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe mimo ich niezrealizowania, jeżeli był gotów do ich realizacji¹⁷. Już na etapie zgłaszania uwag do projektu Związek Nauczycielstwa Polskiego podnosił, że art. 35 ust. 3d pkt 2 KN dotyczy wąskiego przypadku niezrealizowania zajęć, obejmującego tylko godziny nauczania indywidualnego. Nie dotyczy zaś np. zajęć realizowanych z uczniem w systemie „jeden na jeden” (np. nauka gry na instrumencie). Uwaga nie została przez projektodawcę uwzględniona i wskazano w odpowiedzi, że „nie przewiduje się zachowania prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe w każdym przypadku”¹⁸.

¹⁶ Chodzi o zajęcia z indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania, którym obejmuje się dzieci i młodzież, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub szkoły (art. 127 ust. 2 w zw. z ust. 20 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, ze zm.).

¹⁷ Uzasadnienie do druku sejmowego nr 1472, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/82E4D94547DE735BC1258CC2002B3B6E/%24File/1472.pdf>.

¹⁸ Raport z konsultacji publicznych i opiniowania projektu ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw, s. 126 i 127,

W praktyce, po rozpoczęciu roku szkolnego stwierdzono, że zmienione przepisy nie obejmują wielu sytuacji, kiedy to nauczyciel jest gotowy do świadczenia pracy, zaś uczniowie nie są obecni, np. gdy cała klasa jest na wycieczce albo na wagarach¹⁹ albo nieobecny jest uczeń, z którym miałyby być prowadzone zajęcia. Wówczas, jeśli nauczycielowi nie przydzielono w tym czasie godzin zajęć opiekuńczych lub wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów – nie otrzymuje on wynagrodzenia.

W opiniowanym projekcie proponuje się zatem rezygnację z enumeratywnego wskazania w art. 35 ust. 3e KN przypadków, w których nauczycielowi przysługuje wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe i zastąpienie ich pojęciem „gotowości do realizacji zajęć”²⁰. Dodatkowo, projektuje się możliwość przydzielenia nauczycielowi zajęć i czynności wynikających z zadań statutowych szkoły (art. 35 ust. 3e zd. 1 KN). Konsekwencją powyższego jest zmiana w art. 42 ust. 2cb KN, zgodnie z którą, jeśli nauczycielowi przydzielono godziny doraźne w związku m.in. z faktem, iż nie mógł zrealizować godzin nadwymiarowych, zrealizuje on te godziny doraźne w ramach wynagrodzenia, jakie przysługuje mu za zaplanowane zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, co oznacza, iż w przypadku zaplanowanych godzin nadwymiarowych otrzyma wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe (ale nie otrzyma dodatkowo wynagrodzenia za realizację godzin doraźnych zastępstw).

W art. 35 ust. 3f KN wprowadza się dla potrzeb zasad ustalenia wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe dodatkowo (obok m.in. dotychczasowych dni usprawiedliwionej nieobecności w pracy nauczyciela lub dni ustawowo wolnych od pracy) dni, w których nauczycielowi nie zaplanowano zajęć, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 1 KN²¹.

Skutkiem wskazanych powyżej zmian będzie możliwość wypłacania wynagrodzenia nauczycielowi za godziny nadwymiarowe w sytuacji, gdy chociaż nie świadczył pracy to jednak był gotowy do prowadzenia zajęć, które nie odbyły się z przyczyn od niego niezależnych.

Projekt ma wejść w życie 1 stycznia 2026 r. (art. 3 projektu), a nowe zasady znajdą zastosowanie do ustalenia wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe przypadające do realizacji począwszy od dnia wejścia w życie (art. 2 projektu). Wnioskodawca nie przewidział „wyrównania” za godziny nadwymiarowe niezrealizowane przez nauczycieli z powodów wskazanych w omawianym projekcie w okresie 1 września – 31 grudnia 2025 r. na zasadach obowiązujących w tym okresie.

<https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/82E4D94547DE735BC1258CC2002B3B6E/%24File/1472.pdf>.

¹⁹ <https://www.portalsamorzadowy.pl/edukacja/nowelizacja-uderza-w-wynagrodzenia-nauczycieli-traca-zamiast-zyskac.634574.html?mp=promo>.

²⁰ W orzecznictwie sądowym wskazuje się na następujące elementy charakteryzujące stan „gotowości do pracy”: zamiar wykonywania pracy, faktyczną zdolność do świadczenia pracy, uzewnętrznienie gotowości do wykonywania pracy, pozostawanie w dyspozycji pracodawcy, przy czym rozumie się przez to stan, w którym pracownik może niezwłocznie na wezwanie pracodawcy podjąć pracę, za: P. Prusinowski [w:] K. W. Baran (red.), *Kodeks pracy. Komentarz. Tom I. Art. 1-93, wyd. VII*, Warszawa 2025, komentarz do art. 81 oraz wskazane tam orzecznictwo.

²¹ Są to zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, w wymiarze określonym w ust. 3 lub ustalonym na podstawie ust. 4a albo ust. 7.

Projekt był przedmiotem analiz BEOS w zakresie zgodności z prawem Unii Europejskiej²². Omawiany projekt był także przedmiotem analizy BEOS w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu²³.

VI. Skutki społeczne projektowanej ustawy

A) Podmioty, na które wpływa projekt

Projekt dotyczy nauczycieli zatrudnionych w szkołach publicznych dla dzieci i młodzieży na zasadach wynikających z Karty Nauczyciela. Regulacja nie obejmuje godzin realizowanych w ramach pensum, lecz wyłącznie godziny ponadwymiarowe, przekraczające 18-godzinne pensum. Potencjalnie zmiana może więc objąć każdego z ok. 630 tys.²⁴ nauczycieli, którzy podejmie godziny ponadwymiarowe. W ostatnich latach ich liczba rosła z uwagi na zwiększającą się skalę wakatów w szkołach²⁵.

Na poziomie szkół (14 012 szkół podstawowych i 6 945 szkół średnich²⁶) projekt wpłynie na osoby odpowiedzialne za planowanie, dokumentowanie i rozliczanie godzin. Korzyści z projektu odniesie zarówno nauczyciel, jak i szkoła: (1) *nauczyciel*, ponieważ zachowuje prawo do wynagrodzenia za nadgodziny zawsze, gdy nie zrealizował zaplanowanych zajęć z przyczyn od niego niezależnych, a był gotów do pracy, (2) *szkoła*, ponieważ może zagospodarować nauczyciela przydzielając mu zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły.

Ponadto, projekt może dotyczyć organów prowadzących szkoły zatrudniające nauczycieli na zasadach Karty Nauczyciela, czyli jednostek samorządu terytorialnego, o ile dojdzie do konieczności zwiększenia wydatków na finansowanie pracy nauczycieli.

B) Wpływ na społeczeństwo

W DSR Wnioskodawcy nie przedstawili oceny skutków społecznych projektu, wskazując jedynie, że zaproponowane regulacje odpowiadają na oczekiwania formułowane przez nauczycieli. Wydaje się, że kwestia zasad wynagradzania nauczycieli za pracę w godzinach ponadwymiarowych zasługuje na przedstawienie w szerszym kontekście.

²² *Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Adam Krzemiński)*, opinia BEOS z 13 XI 2025 r., BEOS-WPEiM-2389/25.

²³ *Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Adam Krzemiński) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu*, opinia BEOS z 13 XI 2025 r., BEOS-WPEiM-2390/25.

²⁴ Dane z Systemu Informacji Oświatowej udostępnione przez Departament Współpracy z Samorządem Terytorialnym Ministerstwa Edukacji Narodowej.

²⁵ *W Polsce brakuje około 20 tys. nauczycieli*, Serwis Samorządowy PAP, 31 sierpnia 2025, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/edukacja/w-polsce-brakuje-okolo-20-tys-nauczycieli-jak-szkoly-radza-sobie-z-wakatami>.

²⁶ *Edukacja w roku szkolnym 2024/2025 (wyniki wstępne)*, Główny Urząd Statystyczny, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5488/21/3/1/edukacja_w_roku_szkolnym_20242025_wyniki_wstepne.pdf.

Bezpośrednim skutkiem przyjętej zmiany będzie wzrost poczucia sprawiedliwości płacowej wśród nauczycieli wynikający z jednoznacznego rozstrzygnięcia kwestii wynagrodzenia za niezrealizowane godziny, jeśli nauczyciel był gotowy do świadczenia pracy. Proponowane rozwiązanie może zwiększyć motywację, ograniczyć frustrację, konflikty i poczucie niedocenienia wśród nauczycieli. Oznacza to zwiększenie skłonności nauczycieli do podejmowania się pracy w ramach zaplanowanych godzin ponadwymiarowych, której w innej sytuacji mogliby unikać. Z uwagi na wakaty na stanowiskach nauczycieli, dotychczas szkoły planowały godziny ponadwymiarowe, tak by lekcje w ogóle mogły się odbywać²⁷. Ryzyko braku odpłatności za godziny ponadwymiarowe mogłoby sprawiać, że nauczyciele nie podejmowaliby pracy w liczbie godziny przekraczających pensum. Likwidacja tego ryzyka będzie pozwalała dyrektorom stosować dotychczasowe rozwiązania, co w wielu szkołach zapewni pośrednio możliwość prowadzenia w ogóle zajęć lekcyjnych.

Dodatkowo można wskazać na skutki o charakterze pośrednim. Proponowana zmiana odnosi się także do problemu wynikającego z nieformalnych relacji występujących w zespołach pedagogicznych. W praktyce zdarzały się sytuacje, w których decyzją wychowawcy lub dyrektora szkoły oddział klasowy uczestniczył w zajęciach pozaszkolnych, takich jak lekcje zawodoznawcze lub wycieczki edukacyjne. Skutkowało to brakiem realizacji zaplanowanych w tym czasie zajęć dydaktycznych. W konsekwencji nauczyciele prowadzący godziny ponadwymiarowe nie otrzymywali wynagrodzenia, mimo że pozostawali w gotowości do pracy, lecz z przyczyn od siebie niezależnych nie mogli jej wykonywać. Prowadziło to do konfliktów pomiędzy nauczycielami odpowiedzialnymi za organizację wyjść a nauczycielami finansowo poszkodowanymi w wyniku odwołania zajęć, co negatywnie oddziaływało na stosunki w gronie pedagogicznym.

Ponadto nauczyciele zaangażowani w organizację zajęć pozaszkolnych mogli odczuwać presję ze strony współpracowników, zniechęcającą ich do podejmowania podobnych inicjatyw. Z kolei pozostali nauczyciele, kierując się poczuciem solidarności zawodowej, rezygnowali z organizowania dodatkowych działań edukacyjnych poza terenem szkoły. Wprowadzenie proponowanej regulacji może ograniczyć te problemy, a tym samym przyczyni się do tego, że nie będzie dochodzić do ograniczania liczby wyjść klasowych. To zagadnienie ważne jest zwłaszcza w perspektywie średnio- i długoterminowej. Współcześnie lekcje biblioteczne, edukacja muzealna, zajęcia zawodoznawcze, edukacja przyrodnicza, szkolne wycieczki, „zielone szkoły” czy programy wymiany młodzieży (np. Erasmus+) stanowią znaczący i coraz bardziej doceniany element procesu wychowawczo-dydaktycznego. Proces ten wymaga umiejętnego łączenia nauki w szkole z pozaszkolnymi formami edukacji²⁸. Jest to zgodne z trendami wpisującymi się w nurt łączenia edukacji z zabawą znany szerzej jako *edutainment*, którego skutki pedagogiczne są aktualnie badane²⁹, ale np. popularność tzw. centrów nauki

²⁷ Por. przypis 2.

²⁸ I. Bouchrika, *The Educational Value of Field Trips for 2025: Advantages and Disadvantages*, Research.com, 5 listopada 2025, <https://research.com/education/the-educational-value-of-field-trips>.

²⁹ C. Priporas, N. Stylos, A. Fotiadis, *Edutainment as a modern technology of education*, „Procedia – Social and Behavioral Sciences”, 2014/182, s. 121-128, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.753>, J.

pokazuje tę wartość³⁰. Szkoły najczęściej nie dysponują specjalistyczną infrastrukturą kształcenia, na jaką mogą pozwolić sobie nowoczesne instytucje w rodzaju muzeów czy centrów nauki. Kształtowanie nawyków korzystania z tych instytucji w ramach pozaszkolnego uczenia się to ważne zadanie szkoły, która również ma za cel przygotować ucznia do samodzielnego uczenia się przez całe życie³¹. Instytucje te, współpracując ze szkołami i nauczycielami, mogą tę misję skutecznie realizować. Otwiera to szkoły i tworzy z nich miejsca koordynujące proces nauczania we współpracy z innymi instytucjami³². Instytucje oferujące edukację pozaszkolną wykorzystują zajęcia terenowe, warsztatowe i eksperymentalne, co stanowi istotne uzupełnienie nauczania np. przedmiotów przyrodniczych i pozwala skutecznie rozwijać obsługę narzędzi badawczych, umiejętności obserwacji czy pracę zespołową. Są to ważne kompetencje i ich znaczenie jest podkreślane we współczesnych paradygmatach edukacyjnych, jak np. w neuropedagogice³³.

Ponadto, istotnym skutkiem organizacyjnym będzie zaangażowanie w pracę na rzecz szkoły nauczycieli będących w gotowości do pracy. Zagadnienie to było podnoszone w konsultacjach społecznych, gdzie skrytykowano płacenie za gotowość do pracy nauczycielom³⁴. Jednak pojawiały się też przeciwnie opinie wyrażane przez nauczycieli, wskazujące, że w trakcie nieodbywających się lekcji mają możliwość wykonania zadań związanych z przygotowywaniem się, które robiliby w czasie wolnym, jak np. drukowanie, przygotowywanie materiałów na zajęcia, sprawdzianów, sprawdzanie ich, uzupełnianie dokumentacji³⁵. Kwestia jest o tyle istotna, że brak jednoznacznych wytycznych w tym zakresie może skutkować uznaniowością po stronie dyrektorów, która w szczególnych przypadkach może skutkować nierównym traktowaniem – obarczaniem dodatkowymi zadaniami tylko niektórych nauczycieli.

Odrębnym istotnym wymiarem projektu o charakterze społeczno-instytucjonalnym jest ryzyko pogłębienia konfliktu pomiędzy administracją centralną a samorządami w zakresie finansowania edukacji. Konieczność wypłacania wynagrodzeń za godziny „w gotowości” może zwiększyć koszty stałe szkół i będzie wymagać przeznaczenia większego wsparcia ze strony samorządów (lub innych źródeł finansowania). Może to budzić opór ze strony samorządów, zwłaszcza w mniej zamożnych regionach. W tej sprawie Związek Gmin Wiejskich RP wystosował list otwarty do Prezesa Rady Ministrów, w którym wskazał, że „podejmowanie decyzji

Anioł, *Emocje i edutainment, czyli więcej pytań niż odpowiedzi*, „Przegląd Pedagogiczny”, 2016/2, s. 67-77.

³⁰ Centrum Nauki Kopernik skończyło 15 lat, TvN24.pl, 5 listopada 2025, <https://tvn24.pl/tvnwarszawa/srodmiescie/warszawa-centrum-nauki-kopernik-skonczylo-15-lat-tu-kazdy-eksponat-jest-zaskakujacy-i-nieoczywisty-st8736645>.

³¹ *Perspektywa Uczenia się przez całe życie*, Załącznik do uchwały Nr 160/2013 z dnia 10 września 2013 r., Rada Ministrów, <https://www.gov.pl/web/nauka/perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie>.

³² E. B. Ostrowska, U. Poziomka i M. Studzińska, *Rekomendacje dla ośrodków przyrodniczej edukacji pozaformalnej*, Warszawa 2015, <https://ibe.edu.pl/images/publikacje/Przedmioty%20przyrodnicze%20poza%20szko%C5%82%C4%85%20rekomendacje%20dla%20osrodkow.pdf>.

³³ Zob. np. M. Żylińska, *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, Toruń 2013.

³⁴ Padały głosy o tym, że podobna logika płacenia za niewykonaną pracę jest niewskazana (ID ankiety: 91814) bądź jest to *dojenie systemu finansów publicznych za pracę która nie została zrealizowana* (ID ankiety: 91881).

³⁵ ID ankiety: 91136.

tak ważnych dla nauczycieli i jednostek samorządu terytorialnego w trybie „projektu poselskiego” jest lekceważeniem pracy osób zaangażowanych w działania tych ciał (tj. Zespołu ds. Edukacji, Kultury i Sportu przy Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu oraz Zespołu ds. Pragmatyki Zawodowej Nauczycieli powołanego przez Ministra Edukacji Narodowej) i stawia pod znakiem zapytania zasadność ich istnienia”³⁶.

C) Konsultacje społeczne

W konsultacjach społecznych wzięło udział 73 osoby, które udzieliły 119 komentarzy szczegółowych. Konsultacje pokazują poparcie dla celu ustawy, ale – co istotniejsze – jednocześnie wskazują, że projekt nadal pozostawia pole do interpretacji i nie rozwiązuje wielu praktycznych problemów. Wskazywano liczne przykłady sytuacji, w których nauczyciel pracuje lub reprezentuje szkołę, ale nie prowadzi lekcji. W myśl tych opinii, wynagrodzenie powinno przysługiwać również wtedy, gdy nauczyciel jest oddelegowany przez dyrektora na:

- szkolenia, konferencje, w ramach doskonalenia zawodowego,
- uroczystości (rozpoczęcie i zakończenie roku, akademie, rocznice, gale),
- egzaminy (matura, inne) i konkursy uczniowskie (olimpiady, zawody),
- spotkania w MOPR/MOPS, rozmowy z rodzicami, udział w sądzie jako świadek w sprawach uczniów,
- odbiór nagród (ministra, kuratora, prezydenta/burmistrza).

Projekt nie rozwiązuje ważnego problemu udziału nauczycieli w szkoleniach, stażach, co szczególnie istotne jest dla nauczycieli zawodu w szkołach branżowych, dla których kontakt z aktualnymi technologiami jest podstawą nauczania.

Podkreślano też, że w projekcie nie uwzględniono jednoznacznie kwestii zajęć specjalistycznych, jak np. zajęcia rewalidacyjne, terapeutyczne i logopedyczne. Może to prowadzić do rozbieżności interpretacyjnych i rodzić ryzyko finalnego braku odpłatności za godziny ponadwymiarowe, kiedy nauczyciel logopeda, terapeuta czy rewalidator był gotowy do pracy. Brak jednoznacznych przepisów w tym zakresie może przełożyć się na nierówne traktowanie nauczycieli prowadzących zajęcia indywidualne i nauczycieli prowadzących standardowe lekcje z klasą³⁷.

VII. Skutki gospodarcze projektowanej ustawy

Projekt ma na celu zagwarantowanie nauczycielom prawa do otrzymywania wynagrodzenia za niezrealizowane godziny ponadwymiarowe w szerszym niż dotychczas zakresie. Projekt przewiduje, zgodnie z postulatami nauczycieli, aby wynagrodzenie za niezrealizowane godziny ponadwymiarowe przysługiwało we wszystkich sytuacjach, w których nauczyciel – mimo gotowości do prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych – nie mógł ich zrealizować z przyczyn od siebie niezależnych, a nie było ograniczone tylko do przypadków wskazanych w art. 35 ust. 3e obowiązującej ustawy.

³⁶ List otwarty w sprawie finansowania oświaty, Związek Gmin Wiejskich RP, <https://www.zgwrp.pl/list-otwarty-w-sprawie-finansowania-oswiaty>.

³⁷ ID ankiety: 91562.

Skutki gospodarcze projektu w skali całej gospodarki nie są istotne. Mogą one wynikać z rozszerzenia katalogu sytuacji umożliwiających nauczycielom otrzymywanie wynagrodzenia za pracę w godzinach nadwymiarowych (rozszerzenie obowiązku wypłaty wynagrodzenia za gotowość do pracy zgodnie z art. 81 Kodeksu Pracy³⁸) – nawet jeśli nie zrealizował przydzielonych zajęć (gdy przyczyna nie leżała po stronie nauczyciela, który wykazywał gotowość do pracy). Z perspektywy prawa pracy nastąpi zwiększenie ochrony wynagrodzenia nauczyciela. Ponadto, nauczyciel może chętniej wykonywać dodatkową pracę, ponieważ otrzyma za nią wynagrodzenie.

Zgodnie z projektem, powody do obniżenia podstawy wynagrodzenia będą ograniczone i nie będą mogły wynikać np. z nieobecności uczniów, którzy uczestniczą w wycieczce, awarii sali, choroby ucznia przy nauczaniu indywidualnym, czy zmiany planu z powodu odwołania lekcji z przyczyn niezależnych od nauczyciela. Dyrektor będzie mógł przydzielić nauczycielowi inne obowiązki statutowe w tym czasie, ponieważ odwołanie zajęć będzie generowało koszt dla funkcjonowania szkoły. Zarządzanie kadrą nauczycielską będzie łatwiejsze ze względu na motywację i chęć do współpracy, ale trudniejsze dla finansów szkoły.

Praktyki wynagradzania za godziny nadwymiarowe są bardzo różnorodne w polskich szkołach³⁹, dlatego trudno jest wyliczyć precyzyjnie skutki gospodarcze dla projektu. Co prawda Ministerstwo Edukacji Narodowej przedstawiło informację o funkcjonowaniu systemu godzin nadwymiarowych, ale nie podało danych liczbowych o godzinach przepracowanych, nadwymiarowych, czy odwołanych⁴⁰.

Ze względu na brak danych nie można precyzyjnie oszacować skutków gospodarczych projektu. Można założyć, że w scenariuszu, w którym szkoła minimalizuje liczbę odwoływanych zajęć i efektywnie planuje pracę nauczycieli, dochody ogółu nauczycieli nie zwiększą się w odczuwalny sposób. Dochody nauczycieli mogą wzrosnąć w większym stopniu w przypadkach, w których ze względu na aktywności pozalekcyjne dochodziłoby do częstego odwoływania zajęć. Nawet w tym drugim przypadku zwiększenie bezpieczeństwa finansowego nauczycieli (wyższe i stabilniejsze dochody) będzie zjawiskiem o niewielkim potencjalnym wpływie na gospodarkę w perspektywie makroekonomicznej, a więc w oddziaływaniu na takie kategorie jak PKB, stopa inflacji, stopa bezrobocia itd.

VIII. Skutki projektowanej ustawy dla sektora finansów publicznych

Wnioskodawcy wskazują w DSR, że proponowana zmiana w zakresie wynagradzania nauczycieli za niezrealizowane godziny nadwymiarowe będzie się odbywała w ramach wynagrodzenia średniego, o którym mowa w art. 30 ust. 3 Karty Nauczyciela. Wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe stanowi bowiem jeden z elementów wynagrodzenia średniego, na które środki, zgodnie z art. 30 ust. 8 Karty

³⁸ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. 1974 Nr 24 poz. 141 z późn. zm.).

³⁹ Katarzyna Kania, *Jak funkcjonuje system godzin nadwymiarowych w polskiej oświacie?* Infor Edukacja, 13.10.2025, <https://edukacja.infor.pl/7365976.jak-funkcjonuje-system-godzin-ponadwymiarowych-w-polskiej-oswiacie.html>.

⁴⁰ Ministerstwo Edukacji Narodowej, *Rozliczanie godzin nadwymiarowych*, <https://www.gov.pl/web/edukacja/rozliczanie-godzin-ponadwymiarowych>.

Nauczyciela, są zagwarantowane przez państwo w dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Koszty średnich wynagrodzeń nauczycieli są uwzględniane przy ustalaniu wysokości kwot potrzeb oświatowych dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, które stanowią element kalkulacyjny kształtowania poziomu dochodów jednostek samorządu terytorialnego. W efekcie, w ocenie Wnioskodawców, projektowane zmiany nie wpłyną na budżet państwa. Ponadto Wnioskodawcy zauważają, że w przypadku przydzielenia nauczycielowi godziny doraźnego zastępstwa zamiast zaplanowanej godziny ponadwymiarowej, nie będzie już ponoszony koszt doraźnego zastępstwa.

Zapewnienie prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny ponadwymiarowe w szerszym zakresie niż obecnie może skutkować wzrostem kosztów z tytułu wypłaty wynagrodzeń nauczycielom zarówno w zakresie szkół i placówek prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, jak i w zakresie szkół i placówek prowadzonych przez organy administracji rządowej. Z tytułu godziny ponadwymiarowej przysługuje nauczycielom wynagrodzenie, które wypłaca się według stawki osobistego zaszeregowania nauczyciela, z uwzględnieniem dodatku za warunki pracy. Wynagrodzenie za jedną godzinę ponadwymiarową oblicza się jako iloraz, w którym dzielną jest suma przyznanej nauczycielowi stawki wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za warunki pracy, jeżeli praca w godzinach ponadwymiarowych odbywa się w warunkach trudnych lub uciążliwych, a dzielnikiem jest miesięczna liczba godzin obowiązującego nauczyciela tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych. Skutki finansowe przyznania nauczycielom prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny ponadwymiarowe w każdym przypadku, gdy niezrealizowanie przez nauczyciela przydzielonych mu godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych nastąpiło z przyczyn niedotyczących nauczyciela⁴¹, a nauczyciel był gotów do realizacji tych zajęć, są niemożliwe do oszacowania. Nie można bowiem określić o ile wzrośnie liczba godzin ponadwymiarowych realizowanych przez nauczycieli publicznych placówek oświatowych, za które będzie wypłacane wynagrodzenie w związku z zapewnieniem prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny ponadwymiarowe w szerszym zakresie. Dodatkowo jakkolwiek estymację kosztów wynikających z zapewnienia prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny ponadwymiarowe w szerszym zakresie niż obecnie komplikuje także zróżnicowanie w rozkładzie realizowanych godzin ponadwymiarowych między poszczególnymi rodzajami i typami szkół i placówek.

Odnosząc się do skutków finansowych projektu dla sektora finansów publicznych należy zauważyć, że obowiązek realizacji polityki oświatowej państwa spoczywa w głównej mierze na jednostkach samorządu terytorialnego, natomiast organy administracji rządowej pozostają odpowiedzialne za realizację tej polityki przeważnie wówczas, gdy realizacja poszczególnych zadań przekracza możliwości samorządu terytorialnego⁴². I tak zadaniami gmin są zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki, w tym kształcenia specjalnego i profilaktyki społecznej,

⁴¹ Np. z powodu nieobecności ucznia na zajęciach, które są z nim prowadzone indywidualnie, wyjazdu klasy na wycieczkę, wyjścia klasy na jakieś wydarzenie poza szkołą, itp.

⁴² Zob. G. Krawiec (red.), *Prawo oświatowe. Komentarz*, wyd. 1, 2025, komentarz do art. 11.

w przedszkolach oraz w innych formach wychowania przedszkolnego, a także w szkołach podstawowych, w tym integracyjnych oraz z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi⁴³. Do zadań powiatów należy m.in. zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki oraz warunków prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych w szkołach i placówkach prowadzonych przez powiat. Natomiast w gestii samorządów województw leży realizacja zadań oświatowych w szkołach, placówkach i placówkach doskonalenia nauczycieli oraz kolegiach pracowników służb społecznych⁴⁴. Zasady finansowania zadań oświatowych normuje ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych. Jej przepisy stanowią wprost, że w dochodach jednostek samorządu terytorialnego gwarantowane są środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek. Gwarancje te rozbudowują przepisy Karty Nauczyciela, gdzie w art. 30 ust. 8 wskazuje się, że w dochodach jednostek samorządu terytorialnego państwo gwarantuje środki na: 1) średnie wynagrodzenia nauczycieli wraz z pochodnymi, 2) środki na odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, 3) środki na świadczenie na start, 4) środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, z uwzględnieniem szkoleń branżowych.

Średnie wynagrodzenia nauczycieli stanowią określoną wartość procentową w odniesieniu do kwoty bazowej, ustalonej corocznie w ustawie budżetowej. Obecnie średnie wynagrodzenie nauczycieli stanowi dla: nauczyciela początkującego – 120%, nauczyciela mianowanego – 144%, nauczyciela dyplomowanego – 184% – kwoty bazowej. W projekcie ustawy budżetowej na rok 2026 kwotą bazową dla nauczycieli przyjęto w wysokości 5 597,86 zł.

Na średnie wynagrodzenie nauczyciela składają się składniki wskazane w art. 30 ust. 1 Karty Nauczyciela. Są to: wynagrodzenie zasadnicze; dodatek za wysługę lat; dodatek za warunki pracy; dodatek funkcyjny; dodatek motywacyjny; wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe; wynagrodzenie za godziny zastępstw doraźnych; nagrody za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze; nagrody jubileuszowe; odprawa z tytułu przejścia na emeryturę lub rentę; odprawa z tytułu rozwiązania stosunku pracy; dotychczasowe dodatki specjalistyczne; dodatkowe wynagrodzenia roczne; dodatek za pracę w porze nocnej. Tym samym wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe stanowi jeden z elementów składających się na średnie wynagrodzenia nauczycieli obok składników, które są wypłacane okazjonalnie w związku z wystąpieniem określonej sytuacji faktycznej (np. odprawa emerytalna), bądź których wypłata odbywa się z częstotliwością inną niż comiesięczna (np. nagroda jubileuszowa) czy też ma charakter nieregularny (np. nagroda za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze). Zwiększenie środków na poszczególne składniki wynagrodzenia dla nauczycieli ponad poziom średniego wynagrodzenia nauczycieli może odbywać się wyłącznie z dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego lub ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

⁴³ Z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych, szkół artystycznych oraz szkół przy zakładach karnych, szkół w okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich.

⁴⁴ Zob. art. 8 ustawy Prawo oświatowe.

Obecnie konstrukcja mechanizmu finansowego dotyczącego realizacji zadań oświatowych przez samorząd terytorialny opiera się na dochodach własnych jednostek samorządu terytorialnego. 25 października 2024 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która to ustawa zastąpiła ustawę z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Nowa ustawa opiera dochody samorządu terytorialnego na lokalnej bazie dochodowej ustalając dochody z tytułu udziałów w podatkach dochodowych od dochodów podatników zamieszkałych/mających siedzibę na terenie danej jednostki (a nie od podatku należnego). Integralną część rozwiązań zawartych w nowej ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego stanowi system finansowania oświaty. W zakresie finansowania zadań oświatowych ustawa przewiduje, że od 2025 roku dla jednostek samorządu terytorialnego są naliczane kwoty potrzeb oświatowych. Potrzeby oświatowe wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, które podlegają sfinansowaniu na podstawie nowej ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty potrzeb oświatowych, nie mniejszej niż ustalona w roku poprzedzającym rok budżetowy, skorygowanej w związku ze zmianą realizowanych zadań oświatowych, z wyłączeniem zadań związanych z: 1) dowozem dzieci, uczniów, słuchaczy i wychowanków odpowiednio do przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i jednostek systemu oświaty; 2) funkcjonowaniem branżowych centrów umiejętności niewchodzących w skład ogólnopolskiej sieci branżowych centrów umiejętności; 3) objęciem uczniów lub słuchaczy branżowym szkoleniem zawodowym realizowanym przez branżowe centra umiejętności. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania ustala potrzeby oświatowe jednostek samorządu terytorialnego, dokonując podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, biorąc pod uwagę zakres realizowanych przez te jednostki zadań oświatowych, z wyłączeniem wskazanych zadań. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia, sposób podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem w szczególności:

1) jednostek systemu oświaty, dla których jednostki samorządu terytorialnego są organami prowadzącymi lub organami rejestrującymi w rozumieniu art. 2 pkt 16 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych;

2) zróżnicowania średnich wynagrodzeń nauczycieli, o którym mowa w art. 30 ust. 3 Karty Nauczyciela;

3) liczby uczniów, słuchaczy i wychowanków odpowiednio w szkołach podstawowych, szkołach ponadpodstawowych, szkołach artystycznych, szkolnych schroniskach młodzieżowych oraz jednostkach systemu oświaty, o których mowa w art. 2 pkt 4, 6-8 i 11 ustawy – Prawo oświatowe, oraz liczby słuchaczy kwalifikacyjnych kursów zawodowych;

4) liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego;

5) liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach niebędących przedszkolami specjalnymi i oddziałach przedszkolnych

zorganizowanych w szkołach podstawowych niebędących szkołami specjalnymi oraz liczby uczniów w szkołach niebędących szkołami specjalnymi, w związku z zatrudnieniem nauczycieli, o których mowa w art. 42d ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela, w łącznej liczbie etatów nauczycieli, o której mowa w art. 42d ust. 3 tej ustawy;

6) różnicowania kwot ustalanych na dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym i uczniów realizujących obowiązek szkolny w szkołach podstawowych z uwzględnieniem wyższych kwot na: a) dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego, zlokalizowanych na terenach wiejskich i w miastach do 5000 mieszkańców, b) uczniów szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży, zlokalizowanych na terenach wiejskich i w miastach do 5000 mieszkańców;

7) różnicowania kwot ustalanych na uczniów lub słuchaczy objętych kształceniem zawodowym w oparciu o prognozę zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, o której mowa w art. 46b ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe;

8) liczby uczniów lub słuchaczy, niebędących uczniami lub słuchaczami niepełnosprawnymi, którzy uzyskali odpowiednio świadectwo dojrzałości, certyfikat kwalifikacji zawodowej, świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie, dyplom zawodowy lub dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, w liceach ogólnokształcących dla dorosłych, branżowych szkołach II stopnia oraz szkołach policealnych, niebędących szkołami specjalnymi;

9) liczby nauczycieli odbywających przygotowanie do zawodu nauczyciela uprawnionych do świadczenia na start, o którym mowa w art. 53a ustawy - Karta Nauczyciela;

10) sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego;

11) liczby słuchaczy kwalifikacyjnych kursów zawodowych, którzy zdali egzamin zawodowy lub egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie, w zakresie danej kwalifikacji, w szkołach lub placówkach prowadzących kwalifikacyjne kursy zawodowe;

12) różnicowania kwot ustalanych na uczniów objętych kształceniem zawodowym w zawodach szkolnictwa branżowego o szczególnym znaczeniu dla kultury i dziedzictwa narodowego określonych w wykazie, o którym mowa w art. 46b ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe;

13) liczby branżowych centrów umiejętności wchodzących w skład ogólnopolskiej sieci branżowych centrów umiejętności, o której mowa w art. 8a ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe;

14) liczby uczniów lub słuchaczy objętych branżowym szkoleniem zawodowym realizowanym przez branżowe centra umiejętności.

Jak zauważa Minister Edukacji, finansowanie określone w rozporządzeniu w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych określa pewien sposób naliczenia środków, który determinuje wysokość kwot potrzeb oświatowych dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, natomiast same kwoty potrzeb oświatowych są elementem kalkulacyjnym brany pod uwagę

w kształtowaniu poziomu dochodów jednostek samorządu terytorialnego w danym roku budżetowym oraz nie są częścią budżetu państwa⁴⁵.

Podział łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego na rok 2026 został ustalony rozporządzeniem z dnia 28 lipca 2025 r. Ministra Edukacji w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2026⁴⁶. Podziału dokonano z uwzględnieniem w szczególności typów i rodzajów odpowiednio szkół i placówek prowadzonych lub dotowanych przez te jednostki, etapów rozwoju zawodowego nauczycieli oraz liczby uczniów w szkołach i placówkach (w tym liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym). Z oceny skutków regulacji załączonej do projektu tego rozporządzenia wynika, że kwota potrzeb oświatowych w 2026 r. wyniesie 111 512 mln zł i jest ona wyższa w stosunku do kwoty potrzeb oświatowych na rok 2025 (102 652 mln zł) o 8,9 mld zł, tj. o 8,6%⁴⁷. Kwota ta nie uwzględnia efektu finansowego wynikającego ze zmiany w zakresie wynagradzania nauczycieli za niezrealizowane godziny ponadwymiarowe.

W tym kontekście warto zauważyć, że nowa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego zawiera systemowe rozwiązanie problemów wynikających ze zmiany zakresu zadań oświatowych w trakcie roku budżetowego. Zgodnie z art. 34 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w budżecie państwa tworzy się rezerwę na uzupełnienie dochodów jednostek samorządu terytorialnego w wysokości stanowiącej równowartość 1% kwoty potrzeb finansowych ustalonych dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Kwotę tą zwiększa się o kwotę 700 000 tys. zł. Środki rezerwy mogą być przeznaczone dla jednostek samorządu terytorialnego realizujących zadania bieżące lub inwestycyjne m.in. w obszarze oświaty, w szczególności w przypadku wzrostu zakresu zadań oświatowych w stosunku do zakresu zadań przyjętego do obliczenia potrzeb oświatowych na rok budżetowy. O wysokości środków przeznaczonych na poszczególne działania związane z oświatą, jak również z budową i remontami dróg, pomocą społeczną lub innymi zadaniami publicznymi, których realizacja jest szczególnie uzasadniona względami społecznymi lub gospodarczymi, decyduje w dużym stopniu reprezentacja jednostek samorządu terytorialnego (w terminie do 31 marca roku budżetowego można wskazać obszary i przypadki, według których rozdzielane będą środki stanowiące 80% całej rezerwy). W nawiązaniu do tej regulacji w projekcie ustawy budżetowej na rok 2026 ujęta została rezerwa budżetowa na uzupełnienie dochodów jednostek samorządu terytorialnego (poz. 36 w części 83 – Rezerwy celowe) w kwocie 1 603 200 tys. zł. Środki tej rezerwy planuje się przeznaczyć na zwiększenie wydatków w części 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego, w szczególności w związku z potrzebą rozliczenia dochodów jednostek samorządu terytorialnego za lata 2024 i 2025 spowodowanego

⁴⁵ Zob. Odpowiedź na interpelację nr 8722 w sprawie rozważenia możliwości zmiany przepisów dotyczących przekazywania kwot potrzeb oświatowych wynikających z wprowadzonych korekt w roku budżetowym, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/interpelacjaTresc.xsp?documentId=1F39D3041A29EE8AC1258C600048A17A&view=S>.

⁴⁶ Dz. U. z 2025 r. poz. 1032.

⁴⁷ Zob. OSR do projektu: Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2026, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12399055/katalog/13137089#13137089>.

aktualizacją danych w zakresie podatku CIT oraz w związku z potrzebą uwzględnienia skutków wzrostu wysokości oraz rozszerzenia prawa do odpraw emerytalnych nauczycieli⁴⁸.

Poza mechanizmem rezerwy na uzupełnienie dochodów jednostek samorządu terytorialnego nowa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego przewiduje także mechanizm ponownego przeliczenia potrzeb oświatowych. Na mocy art. 36 ustawy minister właściwy do spraw oświaty i wychowania – w zakresie potrzeb oświatowych w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku bazowym, ponownie oblicza kwoty potrzeb finansowych jednostek samorządu terytorialnego za rok bazowy, porównuje potrzeby finansowe, o których jednostki zostały poinformowane z obliczonymi ponownie potrzebami finansowymi, i ustala różnicę między tymi kwotami. W przypadku wystąpienia różnicy między tymi kwotami potrzeb oświatowych powinna nastąpić odpowiednia korekta dochodów obejmująca zarówno wzrosty, jak i spadki zakresu zadań oświatowych.

W odniesieniu do wpływu projektu na organy administracji rządowej prowadzące szkoły i placówki należy zauważyć, że w przypadku szkół prowadzonych przez właściwych ministrów środki niezbędne na: 1) średnie wynagrodzenia nauczycieli wraz z pochodnymi, 2) środki na odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, 3) środki na świadczenie na start, 4) środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, z uwzględnieniem szkoleń branżowych są zagwarantowane w budżetach tych ministrów. Ponieważ nie można ustalić kosztów z tytułu wypłaty wynagrodzeń nauczycielom w związku z zapewnieniem prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe w szerszym zakresie niż obecnie w odniesieniu do szkół i placówek prowadzonych przez organy administracji rządowej, to nie można również mieć pewności, czy koszty te będą mogły zostać sfinansowane w ramach limitów wydatków budżetowych zaplanowanych na rok 2026 w budżetach ministrów. Jeśli jednak wypłata zwiększonych wynagrodzeń w związku z zapewnieniem prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe w szerszym zakresie niż obecnie nastąpi w ramach średniego wynagrodzenia nauczycieli, to projektowane zmiany nie wpłyną na budżet państwa.

IX. Inne skutki projektowanej ustawy

Nie zidentyfikowano innych skutków wejścia w życie projektowanej ustawy.

X. Zmiana obciążeń administracyjnych

Nie zidentyfikowano istotnych zmian w zakresie obciążeń administracyjnych wynikających z projektu.

⁴⁸ Zob. Informacja o rezerwie ogólnej i rezerwach celowych budżetu państwa ujętych w projekcie ustawy budżetowej na rok 2026, Ministerstwo Finansów, s. 20.

XI. Konkluzje

1. Skutki prawne: W związku z projektowaną zmianą nastąpi zwiększenie możliwości wypłacania nauczycielom wynagrodzenia za zaplanowane, ale nieodbyte godziny nadwymiarowe. Będzie to w szczególności uprawnione, gdy nauczyciel będzie pozostawał w gotowości do prowadzenia zajęć, które nie odbędą się z przyczyn nieależących po jego stronie.

2. Skutki społeczne: Planowana zmiana, zwiększając sprawiedliwość płacową i motywację nauczycieli dzięki gwarancji wynagrodzenia za niezrealizowane godziny, wpłynie na stabilizację organizacji pracy szkół i ułatwi prowadzenie zajęć nadwymiarowych. Usuwa także przyczyny nieformalnych konfliktów w gronach pedagogicznych, które mogły ograniczać organizację wyjść edukacyjnych, dzięki czemu szkoły będą efektywniej korzystać z pozaszkolnych form nauczania, ważnych dla współczesnych metod dydaktycznych. Z drugiej strony, zmiana może pogłębiać napięcia między rządem a samorządami, które obawiają się wzrostu kosztów funkcjonowania szkół i braku dialogu przy tworzeniu regulacji. Ponadto, w konsultacjach wskazano na brak jednoznacznych regulacji dotyczących nauczycieli prowadzących zajęcia specjalistyczne, co może prowadzić do nierównego traktowania nauczycieli.

3. Skutki gospodarcze: Projekt może przyczynić się do poprawy poczucia bezpieczeństwa finansowego nauczycieli poprzez zapewnienie większej stabilności dochodów, co w konsekwencji może pozytywnie wpłynąć na poziom motywacji do pracy. Ze względu na brak dostępnych danych nie jest możliwe precyzyjne oszacowanie skutków gospodarczych projektowanej zmiany. Niezależnie jednak od przyjętego wariantu realizacji, projekt należy uznać za mający ograniczony potencjalny wpływ na gospodarkę w ujęciu makroekonomicznym.

4. Skutki finansowe: Projekt może wpływać na jednostki sektora finansów publicznych, gdyż jego efektem może być wzrost wysokości wynagrodzeń wypłacanych nauczycielom w szkołach i placówkach prowadzonych zarówno przez jednostki samorządu terytorialnego, jak i przez organy administracji rządowej. Jeśli wypłata zwiększonych wynagrodzeń w związku z zapewnieniem prawa do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe nastąpi w szerszym zakresie niż obecnie w ramach średniego wynagrodzenia nauczycieli, na które środki gwarantuje państwo w dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz w budżetach ministrów, to projektowane zmiany nie wpłyną na budżet państwa. W przeciwnym wypadku istnieją jednak mechanizmy, które pozwalają na rozwiązanie problemów wynikających ze zmiany zakresu zadań oświatowych w trakcie roku budżetowego.

5. Rozwiązania zagraniczne: Analiza porównawcza czterech wybranych państw ukazuje, że w Europie funkcjonują różne podejścia do regulowania godzin nadwymiarowych i zastępstw nauczycieli, od systemów silnie sformalizowanych po oparte na autonomii stron. W Czechach kluczową rolę odgrywają normy

wynikające z kodeksu pracy i ustawy o pracownikach pedagogicznych, precyzyjnie określające relacje między pensum a nadgodzinami. Francja stosuje rozbudowany model służby cywilnej, w którym funkcjonują odrębne kategorie godzin ponadwymiarowych o jasno zdefiniowanych zasadach naliczania i limitach. Finlandia opiera się przede wszystkim na układach zbiorowych, które szczegółowo regulują zarówno wymiar zajęć, jak i zasady rekompensaty za czas pracy wykraczający poza standardowy plan. Irlandia zaś przedstawia rozwiązania bardziej elastyczne, w dużej mierze oparte na lokalnych ustaleniach i praktykach zawodowych, przy ograniczonej ingerencji ustawodawcy w kwestie pozaobowiązkowe.

Autorzy:

dr Tomasz Jaroszyński, naczelnik wydziału (pkt I-III)

Kaja Krawczyk, specjalista w Wydziale Oceny Skutków Regulacji (pkt IV, XI.5)

Joanna M. Karolczak, ekspert ds. legislacji (pkt V, X, XI.1.1)

dr Ziemowit Socha, specjalista ds. społecznych (pkt. VI, X, XI.2)

dr hab. Jacek Lipiec, specjalista ds. systemu gospodarczego (pkt. VII, X, XI.3)

Monika Korolewska, specjalista ds. finansów publicznych (pkt. VIII, X, XI.4)

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/